

Aanvullend onderzoek vleermuizen Narcislaan 2 te Heesch

(2103/029/AP-01, versie 0)

Aanvullend onderzoek vleermuizen

in opdracht van

De heer en mevrouw Leeijen
Achterste Groes 11
5384 VG HEESCH

betreffende locatie

Narcislaan 2
Heesch

documentkenmerk

2103/029/AP-01

versie

0

vestiging

Nuenen

datum

30 september 2021

opgesteld door:

B. Bergkamp MSc
Projectleider ecologie

gecontroleerd door:

I. Kamps MSc
Projectleider ecologie

Op dit rapport is een disclaimer van toepassing; zie <https://www.tritium.nl/disclaimer/29-04-2021/>

Tritium Advies BV

Adviseurs in bouwen, milieu en veiligheid

T. 088 44 02 900
E. info@tritium.nl
I. www.tritium.nl
KvK-nr. 17108024

Tritium Advies is gevestigd in:

Arkel >> Neer >> Nuenen >>
Prinsenbeek >> Rijkevoort

Inhoudsopgave

	pagina
1 Inleiding	1
2 Onderzoeksgebied	2
3 Veldbezoeken	3
4 Resultaten	4
5 Conclusies	7
5.1 Effectenbeoordeling	7
5.2 Zorgplicht	8
5.3 Eindconclusie	9
6 Literatuurlijst	10

1 Inleiding

Uit de door M&A Omgeving BV eerder uitgevoerde quickscan flora en fauna (Rapportnummer 219-HNF-nw-v2 d.d. 26 juni 2020) is gebleken dat de in het plangebied aanwezige bebouwing geschikt is als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Omdat het plan is om aanwezige bebouwing te slopen, worden mogelijk vaste verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen aangetast. Om deze reden is aanvullend onderzoek uitgevoerd naar bovengenoemde soortgroep in de daarvoor geschikte onderzoeksperiodes en conform het vleermuisprotocol 2021 en de beschikbare kennisdocumenten van BIJ12. Door het hanteren van het vleermuisprotocol, kennisdocumenten en overig goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht. Desondanks kan het voorkomen dat verblijfplaatsen van exemplaren niet zijn waargenomen tijdens de verschillende onderzoeken. Er blijft simpelweg sprake van momentopnamen.

Vleermuizen maken op verschillende manieren gebruik van hun leefgebied. In verschillende periodes maken ze gebruik van kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen, winterverblijfplaatsen en foerageergebied. Tevens maken ze gebruik van vliegroutes. Uit de quickscan is gebleken dat de te slopen bebouwing geschikt is als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. De functie van de bebouwing voor vleermuizen is aan de hand van het aanvullend onderzoek onderzocht. Het aanvullend onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd op basis van het Vleermuisprotocol 2021, dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB), de Zoogdiervereniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN).

2 Onderzoeksgebied

In opdracht van de heer en mevrouw Leeijen is een aanvullend onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd voor de locatie Narcislaan 2 te Heesch. Het voornemen bestaat om aanwezige bebouwing te slopen en nieuwbouw van een appartementengebouw te realiseren. De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 1120 m². Hiervan is circa 690 m² bebouwd. Het plangebied is gedeeltelijk verhard met klinkers en stoeptegels. De bebouwing beschikt over een woonfunctie. In figuur 1 is een situatietekening van het plangebied opgenomen.

Figuur 1: Huidige situatie plangebied (rood omlijnd) en het onderzoeksgebied (blauw omlijnd) (bron: PDOK OpenTopo achtergrondkaart, 2016).

3 Veldbezoeken

Het aanvullend vleermuisonderzoek is uitgevoerd met vijf veldbezoeken, waarvan drie bezoeken in de periode 15 mei tot en met 15 juli en twee bezoeken in de periode 15 augustus tot en met 1 oktober zijn uitgevoerd. De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd op de dagen 21 mei, 8 juni, 6 juli, 20 augustus en 6 september 2021. Hierbij is in de avond, nacht en/of ochtend door twee ecologen gepost in het onderzoeksgebied op uit- of invliegende vleermuizen en op sociale geluiden. Met behulp van een batdetector zijn de verschillende soorten waargenomen vleermuizen gedetermineerd. De avondbezoeken zijn uitgevoerd tussen zonsondergang tot 2,5 uur na zonsondergang. De ochtendbezoeken zijn uitgevoerd tussen circa 2,5 tot 3 uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst.

In onderstaande tabel 1 is een overzicht weergegeven van de weersomstandigheden en de start- en eindtijden per veldbezoek.

Tabel 1: Gegevens veldbezoeken vleermuisenonderzoek.

datum	temperatuur (°C)	windkracht (Bft)	starttijd (uur)	eindtijd (uur)	aantal uren	type onderzoek
21-05-2021*	13	3-4	21:30	00:00	2,5	zomer/kraam
08-06-2021**	14	2	02:20	05:20	3	zomer/kraam
06-07-2021*	16	3	22:00	00:30	2,5	zomer/kraam
20-08-2021*	18	1	20:55	23:25	2,5	zomer/paar
06-09-2021*	19	0	20:15	22:45	2,5	zomer/paar

*tijdens de veldbezoeken was het droog

** tijdens het veldbezoek van tijd tot tijd motregen

4 Resultaten

Onderstaand volgen de resultaten en eerste conclusies van het uitgevoerde aanvullende onderzoek.

Kraam- en zomerverblijfplaatsen

Tijdens het eerste veldbezoek op 21 mei 2021 zijn er geen uitvliegende vleermuizen waargenomen in het onderzoeksgebied. Er was gedurende dit veldbezoek weinig activiteit van vleermuizen. In totaal zijn vijf gewone dwergvleermuizen aan de oost en zuidwest kant van het gebouw overvliegend waargenomen.

Tijdens het veldbezoek op 8 juni 2021 was wederom weinig activiteit van vleermuizen in en rondom het plangebied. Af en toe is een overvliegende of foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen. Tussen 04:25 en 04:44 zijn ten noordwesten van het plangebied foeragerende gewone dwergvleermuizen aanwezig. Tijdens het veldbezoek is de roep van een kerkuil gehoord, vermoedelijk betreft het een kerkuil in gevangenschap van een nabijgelegen woning. Ook zijn er huismussen waargenomen in de tuinen noordwestelijk van het plangebied. De huismussen hadden geen binding met het plangebied.

Tijdens het derde veldbezoek op 6 juli 2021 is een uitvliegende laatvlieger waargenomen aan de zuidoostzijde van het gebouw. De laatvlieger kwam onder de metalen daklijst vandaan (zie figuur 2). Verder zijn er gewone dwergvleermuizen waargenomen die dicht langs het gebouw vlogen en de gevel aantikten, zowel aan de zuidwestzijde als aan de zuidoostzijde van het gebouw. Er zijn geregeld foeragerende en overvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen gedurende de avond. Tevens zijn twee laatvliegers foeragerend gezien. Ook zijn er twee invliegende gierzwaluwen waargenomen aan de Narcislaan nr. 17 om 22:04 en 22:12.

Figuur 2: Locatie uitvliegende laatvlieger.

Zomer- en paarverblijfplaatsen

Tijdens het vierde veldbezoek op 20 augustus 2021 is één uitvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen aan de zuidwestzijde van het gebouw om 21:05. Rond deze locatie is bij een eerder bezoek ook al een aantikkende gewone dwergvleermuis waargenomen. Het betreft een zomerverblijfplaats. Er is verder weinig baltsgedrag waargenomen, enkel ten oosten buiten het

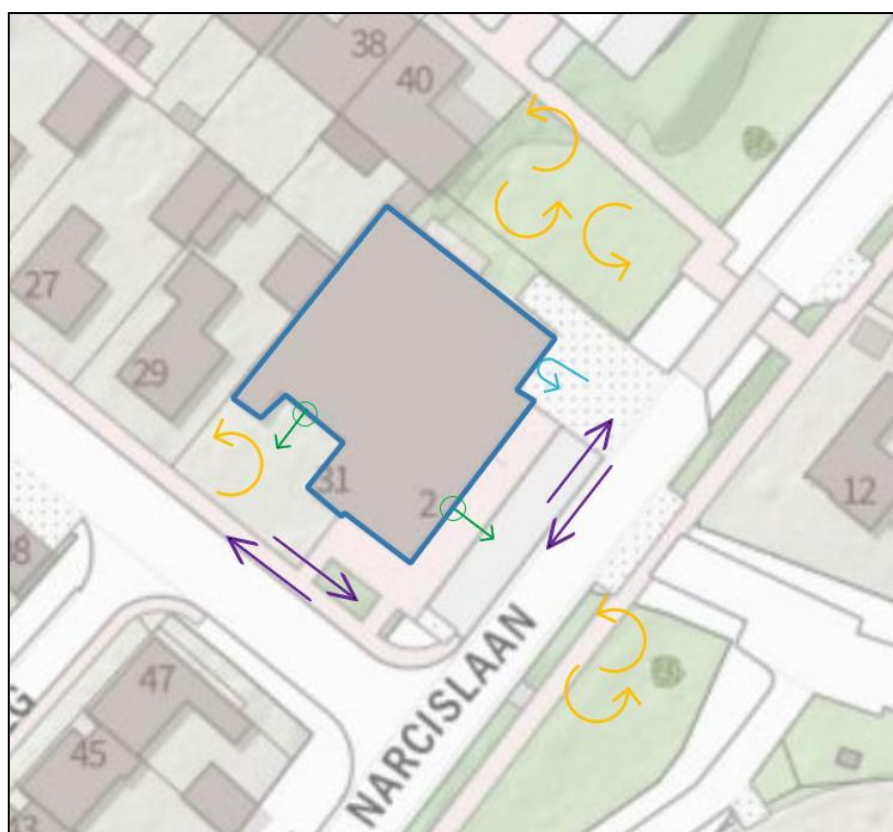
plangebied is gedurende 10 minuten een roepende gewone dwergvleermuis gehoord. Gedurende de avond is langere tijd een foeragerende gewone dwergvleermuis aanwezig in de achtertuin van nr. 29. Verder zijn nog enkele gewone dwergvleermuizen en één laatvlieger aan de noordoost en zuidwest kant overvliegend gezien.

Tijdens het laatste veldbezoek op 6 september 2021 zijn er geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen. Het was een rustige avond waarbij wel geregeld gewone dwergvleermuizen met sociale geluiden langs de bomen aan de zuidoost kant buiten het plangebied aanwezig waren. Verder vlogen enkele keren gewone dwergvleermuizen langs de zuidwestelijke en noordoostelijke gevel binnen het plangebied. Er is één overvliegende laatvlieger waargenomen. In het plangebied zijn geen paarverblijven aangetroffen.

Tabel 2: Overzicht van waargenomen verblijfplaatsen en vleermuizen binnen het onderzoekgebied.

datum	soorten en aantallen	verblijfplaatsen	gedrag van vleermuizen
21-05-2018	vijf gewone dwergvleermuizen	geen	overvliegend
08-06-2021	enkele gewone dwergvleermuizen	geen	foeragerend en overvliegend
06-07-2021	diverse gewone dwergvleermuizen en drie laatvliegers	één zomerverblijfplaats laatvlieger	foeragerend, overvliegend en uitvliegend en gevel aantikkend
20-08-2021	enkele gewone dwergvleermuizen en één laatvlieger	één zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis	foeragerend, overvliegend uitvliegend uit verblijfplaats
06-09-2018	enkele gewone dwergvleermuizen, één laatvlieger	geen	foeragerend, overvliegend

In figuur 3 zijn de locaties van de verblijfplaatsen en overige vleermuisactiviteit binnen en in de nabijheid van het plangebied weergegeven.

Figuur 3: Onderzoekgebied (donkerblauw omlijnd) met daarbij aangegeven de locaties van uitvliegende vleermuizen (groen), aantikkende vleermuis (lichtblauw), foeragerende vleermuizen (geel) en vliegactiviteit (paars) (bron: PDOK OpenTopo achtergrondkaart, 2016).

Foerageergebied

Tijdens de veldbezoeken zijn maximaal drie vleermuizen tegelijkertijd foeragerend waargenomen. De vleermuizen foerageerde met name bij de bomen en het grasveldje ten noordoosten en zuidoosten van het plangebied. Af en toe was er een foeragerende vleermuis zuidwestelijk van de bebouwing aanwezig nabij de tuinen van de woningen (zie figuur 3).

Vliegroutes

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen significante vliegroutes waargenomen. Tijdens de onderzoeken zijn wel meerdere vleermuizen voorbij gevlogen. De dieren vlogen echter zonder gebruik te maken van vaste routes van en naar de verblijfplaatsen binnen het onderzoeksgebied of foerageergebieden binnen en in de omgeving van het plangebied. De meeste vliegbewegingen waren parallel aan de narcislaan en parallel aan de Floraliastraat (zie figuur 3).

Conclusie: binnen het onderzoeksgebied zijn één zomerverblijfplaats van een laatvlieger en één zomerverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis aangetroffen. Verder is nog op één locatie een aantikkende gewone dwergvleermuis gezien, hier is echter niet gezien dat een vleermuis daadwerkelijk in- of uitvloog. Voor de te vernietigen verblijfplaatsen dienen mitigerende maatregelen genomen te worden.

Binnen het plangebied werd geregeld gefoerageerd door de gewone dwergvleermuis. Het betreft echter geen essentieel foerageergebied. De bomen noordelijk en zuidoostelijk van het plangebied bieden geschikter foerageergebied en worden al zodanig gebruikt. Tevens zijn er geen significante vliegroutes aangetroffen binnen het onderzoeksgebied en plangebied. Naast de te nemen mitigerende maatregelen wordt bij de voorgenoemde sloop- en bouwwerkzaamheden verwezen naar de in hoofdstuk 5 omschreven werkwijze.

5 Conclusies

Binnen het onderzoeksgebied zijn één zomerverblijf van een laatvlieger (zuidoostzijde van het gebouw) en één zomerverblijf van een gewone dwergvleermuis (zuidwestzijde van het gebouw) aangetroffen. In verband met de beoogde sloop van het gebouw zullen deze verblijfplaatsen verloren gaan. Er zullen mitigerende maatregelen genomen moeten worden om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

Binnen het plangebied wordt wel gevoerageerd door de gewone dwergvleermuis. Het betreft echter geen essentieel foerageergebied. Tevens zijn er geen significante vliegroutes aangetroffen binnen het onderzoeks- en plangebied.

5.1 Effectenbeoordeling

In verband met de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen dienen er enkele maatregelen genomen te worden om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. De meest voorkomende mitigerende maatregelen die bij een dergelijke ruimtelijke ingreep kunnen worden genomen, zullen ook in dit geval worden toegepast en zijn hieronder kort toegelicht. De te nemen maatregelen voor de gewone dwergvleermuis zijn conform het kennisdocument van de gewone dwergvleermuis (2017). Voor de laatvlieger is minder bekend over het gebruik van mitigerende maatregelen, de maatregelen voor de laatvlieger zullen daarom gebaseerd moeten worden op de beschikbare literatuur.

Alternatieve verblijfplaatsen

Vóór aantasting van de huidige verblijfplaatsen dienen er tijdig alternatieve verblijfplaatsen te worden aangeboden in de vorm van vleermuiskasten. Als tijdelijke vervanging van de zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis dienen minimaal 4 vleermuiskasten in de buurt van de huidige verblijfplaatsen (maximaal op 200m afstand van de gebruikelijke verblijfplaats) maar buiten de sfeer van de geplande werkzaamheden opgehangen te worden. De kasten kunnen bijvoorbeeld worden besteld bij Vivara Pro (www.vivarapro.nl) of Unitura (www.unitura.nl).

Ter mitigatie van de verblijfplaats van de laatvlieger, dient een nabijgelegen gebouw geschikt te worden gemaakt als alternatieve verblijfplaats. Er zijn weinig waarnemingen bekend van het gebruik van externe vleermuiskasten als succesvolle alternatieve verblijfplaats voor de laatvlieger (Messchede et al. 2000, Simon et al. 2004). Het aanbieden van een alternatieve verblijfplaats voor de laatvlieger zou bijvoorbeeld kunnen door vleermuiskasten in te bouwen in een gebouw in de nabije omgeving. Een andere mogelijkheid is het aan de gevel plaatsen van middelgrote tot grote meervoudige kasten als tijdelijke verblijfplaats. Deze kasten zouden potentieel geschikt zijn als zomerverblijf voor de laatvlieger. Het plaatsen van alternatieve verblijfplaatsen voor de laatvlieger is maatwerk en zal in een activiteitenplan verder worden uitgewerkt.

Omdat de aantasting van de aanwezige verblijfplaatsen door de geplande sloopwerkzaamheden permanent is, dienen er permanente alternatieve verblijfplaatsen in de vorm van inbouwkasten te worden geplaatst in de nieuwbouw. Dit kunnen geschakelde inbouwkasten of grotere inbouwkasten zijn die ruimte bieden voor grotere aantallen vleermuizen, waar voldoende wegkruipmogelijkheden in aanwezig zijn en voldoende buffering voor temperatuurverschillen bieden. Indien in de nieuwbouw gebruik wordt gemaakt van spouwmuren, kunnen deze spouwmuren toegankelijk en

geschikt gehouden worden voor vleermuizen als duurzame potentiële verblijfplaatsen.

Er dient rekening gehouden te worden met de gewenningsperiode voor zomerverblijven vóórdat de sloopwerkzaamheden kunnen plaatsvinden. Voor zomerverblijven geldt een gewenningstijd van drie maanden (waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen, de zogenaamde actieve periode).

Werken buiten de kwetsbare periode

Er zijn zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen en laatvlieger aangetroffen binnen het onderzoeksgebied. Vleermuizen maken gebruik van deze zomerverblijfplaatsen van april tot en met november. De ingrepen dienen in de minst kwetsbare periode te worden uitgevoerd, in de periode van december tot en met maart.

Ongeschikt maken huidige verblijfplaatsen

Vóórdat de werkzaamheden die invloed hebben op de verblijfplaatsen worden uitgevoerd, dienen de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt te worden. Dit dient te worden uitgevoerd onder begeleiding van een vleermuisdeskundige. Voor het ongeschikt maken zijn verschillende methoden mogelijk zoals de voorbeelden die in het kennisdocument van de gewone dwergvleermuis van BIJ12 (2017) worden genoemd:

“Invliegopeningen kunnen overdadig aangelicht of beschenen worden met bijvoorbeeld bouwlampen. Deze verlichting kan pas aangezet worden als er zekerheid is dat de aanwezige vleermuizen vertrokken zijn en de dieren mogen nog niet teruggekeerd zijn. De nacht, zo rond twee uur voor zonsopkomst is dan waarschijnlijk het meest veilige moment om de verlichting aan te zetten. Vleermuizen zullen onder minder gunstige weersomstandigheden en in het najaar eerder naar hun verblijfplaats terugkeren.”

“Er kunnen zogenaamde “exclusion flaps” gebruikt worden waardoor de gewone dwergvleermuizen wel kunnen uitvliegen maar niet in staat zijn om opnieuw in te vliegen. De exclusion flap moet de opening hermetisch afsluiten. Controle op functioneren is nodig gedurende de periode dat de flap aanwezig is.”

Opstellen werkprotocol

Hierin staat omschreven welke maatregelen getroffen worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen. Ook staat hierin hoe te handelen als deze effecten toch optreden. Het werkprotocol dient op de locatie aanwezig te zijn en de inhoud moet bij de betrokken werknemers bekend zijn.

Aanvragen ontheffing Wet natuurbescherming

In verband met de aantasting van de aanwezige vleermuisverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en laatvlieger is een ontheffingsaanvraag benodigd. Hiervoor dient een activiteitenplan te worden opgesteld. Dit dient echter nog verder te worden afgestemd met de opdrachtgever en is afhankelijk van de geplande werkzaamheden.

5.2 Zorgplicht

Voor alle soorten geldt een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan deze soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals

de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden zijn niet voor alle verschillende soortgroepen gelijk. Als “veilige” periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half oktober tot eind november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als de egel en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Bovendien zijn de houtduiven uit het laatste legsel dan ook uitgevlogen.

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van betreffende niet-beschermden soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kunnen bijvoorbeeld struiken gedurende het groeiseizoen kort gesnoeid worden, zodat er geen vogels gaan broeden.

Algemeen voorkomende soorten zonder jaarrond beschermd nest kunnen blijven broeden in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Indien broedende vogels in de directe omgeving van het onderzoeksgebied aanwezig zijn, kunnen versturende werkzaamheden zoals bouwwerkzaamheden of een verwijdering van beplanting mogelijk echter niet plaatsvinden zonder hinder te veroorzaken. Wanneer er geen broedende vogels aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden wel plaatsvinden. Indien er op deze manier wordt gehandeld, treden er geen nadelige effecten op ten aanzien van vogels. Wanneer de werkzaamheden in het geheel plaatsvinden in de minst kwetsbare periode (tussen begin oktober en half februari) worden eveneens geen nadelige effecten verwacht. Dit laatste verdient derhalve aanbeveling. Indien de werkzaamheden worden uitgevoerd op bovenstaande wijze, zullen er geen nadelige effecten optreden ten aanzien van vogels.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te beperken, dit onder begeleiding van een bevoegd ecooloog.

5.3 Eindconclusie

In onderstaande punten wordt de eindconclusie weergegeven:

- binnen het onderzoeksgebied zijn één zomerverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis en één zomerverblijfplaats van een laatvlieger aangetroffen. Hiervoor dienen mitigerende maatregelen genomen te worden;
- binnen het onderzoeksgebied zijn geen essentieel foerageergebied en geen essentiële vliegroutes van vleermuizen aangetroffen, er zijn hiervoor derhalve geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming;
- het op te stellen ecologisch werkprotocol dient strikt te worden gevolgd;
- de omschreven werkwijzen met betrekking tot de zorgplicht dienen in acht te worden genomen zodat een overtreding van de natuurwetgeving wordt voorkomen;
- er dient een ontheffing aangevraagd te worden in het kader van de Wet natuurbescherming voor de gewone dwergvleermuis en laatvlieger;
- de aanbevelingen in de quickscan flora en fauna dienen nageleefd te worden.

6 Literatuurlijst

BIJ12 (2017). *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus)*

Meschede, A., K.G. Heller & R. Leitzl (2000). *Ökologie und Schutz von Fledermäusen in Wäldern unter besonderer Berücksichtigung wandernder Arten*. Bundesamt für Naturschutz, Bonn-Bades Godesberg.

Netwerk Groene Bureaus (2017). *Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming*

Simon, M., S. Hüttenbügel & S. Smit-Viergutz. (2004) *Ecology and conservation of bats in villages and towns*. Bundesamt für Naturschutz, Bonn-Bades Godesberg.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2020). *Vleermuisprotocol 2020, maart 2021*.